

Problemet er ikke hvad nyankomne flygtninge- og indvandrerfamilier kommer fra, men hvad de kommer til.

Gennem en analytisk kortlægning af pædagogiske tendenser indenfor flerkulturelt forældresamarbejde i perioden 2000-2016 peger artiklen på, at vi må bevæge os væk fra deficitsynet på forældre med migrantbaggrund og i stedet indrette det professionelle samarbejde med nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre som et inkluderende praksisfællesskab med myndiggørende deltagelsesmuligheder.

Skrevet af Marta Padovan-Özdemir, adjunkt, PhD, VIA UC

De seneste 10-15 års forskning i forældresamarbejde peger på, at forældres engagement i deres børns læring, udvikling og trivsel både i og udenfor dagtilbud og skole har en afgørende betydning for deres børns udbytte af det pædagogiske tilbud og skolegang (Desforges & Abouchaar, 2003; Kofoed, 2010). Hertil viser forskningen i særligt det flerkulturelle forældresamarbejde, at dagplejere, pædagoger og læreres vante pædagogiske repertoire ikke rækker eller rammer ved siden af i mødet med nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre (Bouakaz, 2010; Gitz-Johansen, 2010; Padovan-Özdemir, 2014; Tireli, 2006). I opstarten af et udviklingsprojekt om det flerkulturelle forældresamarbejde i 2006 udtalte en lærer for eksempel følgende:

"Det lyder mærkeligt. Men alt det rigtige, der er at gøre for at anerkende og inddrage de tosprogede forældre, gør jeg i møder med danske forældre. Men når jeg sidder foran en tosproget forælder, er det, som om jeg glemmer alt det, jeg godt ved og kan" (Özdemir, 2008: 124)

Det burde derfor ikke være en overraskelse, at flygtningekrisen i sommeren 2015 skabte uro i pædagogiske kredse, idet der blev peget på et manglende pædagogisk beredskab til modtagelsen af nyankomne flygtningebørn og deres familier. Denne uro blev taget alvorligt af de faglige foreninger BUPL, DLF, FOA og KL, som i 2016 i samarbejde med UCC og VIA UC igangsatte et projekt¹, der skulle kortlægge eksisterende viden, metoder og værktøjer på området. Der er nemlig siden årtusindeskiftet blevet produceret et stigende antal pædagogiske publikationer med anvisninger til håndtering af flygtninge-/indvandrerbørn og deres forældre (Padovan-Özdemir, 2016). Den pædagogiske uro tyder dog på, at den eksisterende viden, metoder og værktøjer ikke er nået ud til praktiker-feltet.

Kortlægningen har således haft et dobbelt ærinde; dels at indsamle eksisterende viden, metoder og værktøjer, dels at kaste et kritisk blik på udviklingen i viden om, metoder og værktøjer i

samarbejdet med nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre i dagplejen, børnehaven og folkeskolen.

Indeværende artikel præsenterer analysen af denne kortlægning, hvor det har været muligt at identificere en udvikling i måden, hvorpå nyankomne flygtninge-/indvandrerbørn og deres forældre er blevet problematiseret, og hvordan disse problemer er blevet søgt pædagogisk håndteret. Samtidig er det artiklens ærinde på kritisk-konstruktiv vis at udfordre tidligere og eksisterende problem-løsningskonstruktioner. For løser vi de forkerte problemer, så får vi ikke de ønskede resultater.

Kortlægningsmetode

Kortlægningen af viden og praksis i relation til den pædagogiske håndtering af samarbejdet med nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre har været afgrænset til perioden 2000-2016, hvor der historisk set er blevet produceret flest pædagogiske publikationer indenfor dette område (Padovan-Özdemir, 2016, s. 181). Datamaterialet rummer et bredt spektrum af genrer indenfor den pædagogiske litteratur: Forsknings- og udviklingsrapporter, udviklings- og erfaringsbaserede vejledninger og materialer, pædagogiske værktøjer (fx samtaleskemaer, infomaterialer) og projekt- og praksisbeskrivelser. Endvidere har kortlægningen været afgrænset til primært at fokusere på dansksprogede publikationer med et praksisorienteret sigte målrettet pædagoger, dagplejere, pædagogmedhjælpere, lærere, vejledere, og skole- og dagtilbudsledere. Kortlægningen er således foretaget systematisk indenfor områderne: dagpleje, børnehave og folkeskole.ⁱⁱ

Kortlægningen trækker metodisk på den intertekstuelle snebold-metode (Lynggaard, 2010; Padovan-Özdemir, 2016), hvor man tager udgangspunkt i de forhåndenværende materialer og afsøger disse for referencer til andre/tidligere materialer indtil materialesamlingen når sit mætningspunkt, idet man ikke længere støder på nye relevante materialer. Derudover er denne metode suppleret med en systematisk emneordsøgning på bibliotek.dk.ⁱⁱⁱ

Kortlægningen har i overvejende grad fokuseret på samarbejdet med *nyankomne* flygtninge-/indvandrerforældre vel vidende, at der eksisterer betydeligt flere pædagogiske materialer, der beskæftiger sig mere generelt med det flerkulturelle forældresamarbejde.

Kulturalisering og sygeliggørelse

Noget tyder på, at der i kølvandet på alle større flygtningestrømme til Danmark siden 1970'erne er opstået pædagogiske panikker blandt professionelle og i de kommunale forvaltninger (Padovan-Özdemir & Øland, 2017). Hvor man fra professionel side i 1970'erne og 1980'erne havde fokus på at *informere* nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre om dansk pædagogik og dansk institutionsliv, kom der i 1990'erne et øget fokus på at forstå og håndtere flygtninge-/indvandrerforældrenes *kulturbaggrund* (Padovan-Özdemir, 2014; Özdemir, 2008).

Oplysningstankegangen i og kulturaliseringen af samarbejdet med flygtninge-/indvandrerforældre er stadig virksomme i den pædagogiske håndtering af nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre efter årtusindeskiftet, men samtidig bliver disse pædagogiske problem- og løsningsforståelser farvet af en tendens til psykologiserende sygeliggørelse af flygtninge-/indvandrerforældre og deres børn.

Den kulturaliserende tilgang har haft den betydning, at flygtninge-/indvandrerbørn ofte er blevet forstået og problematiseret som børn i risiko for en splittet identitetsdannelse. Grundet deres færden mellem en dansk pædagogisk institutionskontekst og et hjem præget af et formodet anderledes-end-dansk kulturelt opvækstmiljø har der i pædagogiske kredse været en udbredt opfattelse af, at denne børnegruppe lever et splittet børneliv. I et metodehæfte fra Dansk flygtningehjælp skriver man fx: "Hvis de voksnes normer og handlinger hele tiden trækker hver sin vej, 'rives' barnet over på midten (...) Konkret betyder det, at læreren ikke formidler endegyldige sandheder, men introducerer forældrene til den viden, der p.t. kan være relevant for at træffe nogle gode valg for deres børn" (Dansk Flygtningehjælp. Integration, 2006, s. 6).

Konsekvensen af det kulturaliserede forældresamarbejde har således været, at man har forsøgt at indføre flygtninge-/indvandrerforældre i danske opdragelsesnormer og forklare dem værdien af deres aktive deltagelse i forældresamarbejdet.

I de sidste 15 år er denne kulturaliserende socialpsykologiske problemkonstruktion, blevet yderligere udbygget med psykologisk viden om traumatisering og posttraumatisk stress-syndrom (PTSD). Tendensen til overvejende psykologiske forklaringer af nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre og deres børns status og udfordringer har haft som følge, at det at have flygtet eller migreret nærmest er blevet gjort til en diagnose. Antropologen Trine Brinkmann skriver i sin PhD-afhandling, at "når børn i udsatte flygtningefamilier vækker bekymring ud fra et mentalt sundhedsperspektiv i folkeskolen, fremstilles de som kronisk i risiko for at blive påvirket af deres forældres trængsler" (2016, s. 165, min oversættelse). Følgelig er en større del af de pædagogiske anvisninger og overvejelser omkring samarbejdet med flygtninge-/indvandrerforældre at finde i publikationer, der overordnet set handler om *udsatte* børn og deres familier.

På den anden side peger forskningen også på, at traumatiserede flygtningefamilier er en overset målgruppe i det pædagogiske arbejde med flygtninge-/indvandrerfamilier, idet man i den daglige praksis er tilbøjelig "til at betragte alle unge med en anden etnisk baggrund som tilhørende én samlet og ensartet minoritetsgruppe" (Hansen, 2010, s. 62). Alt andet lige fremgår det med al tydelighed af kortlægningen, at der siden 2010 har været et udpræget pædagogisk fokus på netop traumatisering blandt nyankomne flygtningefamilier. Den pædagogisk-professionelle opmærksomhed på traumatisering og traumatiseret adfærd hos børn og forældre bør fortsat udvikles i praksis, men indeværende kortlægning peger også på, at denne opmærksomhed bør

kvalificeres af andre og flere måder at møde og samarbejde med nyankomne flygtninge-/indvandrerfamilier.

Psykoedukation

I anvisningerne til den pædagogiske håndtering af traumatiserede flygtningefamilier i dagtilbud og skole bliver der i høj grad trukket på metoder fra *psykoedukation*. Psykoedukation er en socialpsykologisk inspireret pædagogisk metode til at skabe bevidsthed om egne og andres symptomer på traumatisering mhp. at lære sig strategier for at håndtere disse symptomer. Konkret mødes forældre i grupper, udveksler erfaringer og ”lærer af hinanden om de faldgruber, der findes i opdragelsen, men især hvad deres stærke og svage sider er i omgangen med deres børn” (Hallas, 2012, s. 6). I den psykoedukative tilgang bliver dagtilbud og skoler set som nøgleinstitutioner i det psykosociale arbejde (Dansk Flygtningehjælp, 2011).

Udover den psykoedukative tilgang til nyankomne flygtningeforældre, som har terapeutisk karakter, fremstår STROF-metoden som en mindre intervenerende metode i det pædagogiske arbejde med flygtningebørn. STROF står for struktur, tale/tid, ritualer, organiseret leg og forældresamarbejde. Forældresamarbejdsdelen bygger i mange henseender videre på det kulturaliserede forældresamarbejde, hvor første skridt i mødet med nyankomne flygtningeforældre er at informere dem om dansk institutions- og skoleliv og hvilke forventninger, der er til forældrenes aktive deltagelse i samarbejdet. Dernæst anbefales det at gå i dialog med forældrene om deres baggrund og syn på barnet (Center for udsatte flygtninge, 2016a, 2016b).

Giv dem ansvaret (tilbage)

En grundforståelse i den psykoedukative tilgang i samarbejdet med traumatiserede flygtningeforældre er, at forældrene skal have genetableret mestringen af eget liv – og dermed også rollen som ansvarlige voksne i deres børns liv. I det hele taget er ansvar og ansvarliggørelse af forældrene i stigende grad dominerende temaer i pædagogiske tilgange til samarbejdet med flygtninge-/indvandrerforældre. Op gennem 2000’erne og 2010’erne bliver flygtninge-/indvandrerforældre i højere og højere grad betragtet som en målgruppe, der skal gøres i stand til at håndtere deres egen og børnenes udfordringer og således blive støttende voksne i deres børns institutions- og skoleliv.

Denne tendens til ansvarliggørelse af flygtninge-/indvandrerforældre kan således betragtes som en afledning af den psykoedukative metode. Men i et mere kritisk perspektiv bør den også ses som led i en mere almenpædagogisk tendens til ansvarliggørelse af forældre med børn i danske dagtilbud og skoler (Knudsen, 2010, s. 104–106), og i særdeleshed som konsekvens af en dominerende problematisering og mistænkeliggørelse af flygtninge-/indvandrerforældre som nogen, ”der måske ikke *vil* tage ansvar, men i hvert fald ikke *ved*, hvordan de skal holde deres børn beskæftigede med skolen og ”sunde” fritidsaktiviteter” (Padovan-Özdemir, 2014, s. 225 kursiv i

original). I et kritisk-konstruktivt perspektiv bliver det derfor vigtigt at stille sig selv spørgsmålet som professionel i og leder af dagtilbud og skoler, hvad det er for et ansvar, man mener, at nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre skal og bør tage på sig.

I kortlægningen af viden, metoder og værktøjer vedrørende det professionelle samarbejde med flygtninge-/indvandrerforældre står tydelig ledelse og klare forventninger som pejlemærker for det gode samarbejde. I 2000'erne er tydelig ledelse og klare forventninger ofte blevet udmøntet i kompenserende information til forældrene, hvor der i 2010'erne synes at tegne sig en mere inddragende tilgang i forståelsen af, hvad det vil sige at ansvarliggøre flygtninge-/indvandrerforældre.

Fra deficitsyn til resourcesyn

På baggrund af den systematiske kortlægning af viden, metoder og værktøjer i det professionelle samarbejde med nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre kan der argumenteres for, at den praksisorienterede vidensproduktion har bevæget sig fra et overvejede kompensatorisk deficitsyn på nyankomne flygtningeforældre til et langt mere inddragende resourcesyn på samme målgruppe.

Samlet set har deficitsynet på nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre konstrueret denne målgruppe som mennesker, der grundet traumatiske oplevelser eller blot 'chokket' over at befinde sig i et nyt land, har mistet deres kulturelle kompas og dermed ikke længere har kunnet fungere som stabile og støttende voksne i deres børns liv. Dette tab af eller mangel på fornemmelse for børnenes samlede hverdagsliv på tværs af institution/skole og hjem har man søgt kompenseret ved udvidet information og tydelige forventninger til forældrene. Når man søgte at nærme sig forældrenes banehalvdel var det med henblik på at få indsigt i den 'anderledes' kultur, som årsagen til forældrenes manglende mestring af rollen som forældre.

Det spirende resourcesyn konstruerer den pædagogiske udfordring i samarbejdet med nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre på en anden måde. I dette perspektiv antages det, at disse forældre må besidde rigtig mange ressourcer som forældre, fordi de netop har truffet det svære valg at flytte hele deres familie til et andet land for at skabe et tryggere liv for deres børn. Den pædagogiske udfordring bliver herved placeret på de professionelles banehalvdel som et spørgsmål om, hvordan kan skabe rum, dialog og aktiviteter, hvor nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre kan anvende deres ressourcer og bidrage til samarbejdet om børnene. Problemet er ikke, hvad nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre kommer fra, men hvad de kommer til.

Ved at anlægge et inddragende resourcesyn vendes blikket mod det professionelle ansvar i forældresamarbejdet. Fokus bliver således ikke, hvordan forældrene kan kompenseres for deres 'mangler', men snarere hvordan de professionelle kan tilrettelægge en pædagogisk praksis, så

forældrene har mulighed for at deltage, bidrage og trives. Et ligeværdigt, anerkendende og inkluderende forældresamarbejde forudsætter nemlig, at alle parter reelt har mulighed for at kunne indgå aktivt i samarbejdets rum, dialog og aktiviteter, hvor de kan bidrage og blive anerkendt for deres bidrag. Denne tilgang betyder, at den professionelle må reflektere over sin egen kulturelle bagage og rolle i samarbejdet. Den professionelle må ligeledes være indstillet på, at samarbejdet med nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre kan overskride selvfølgegjorte forestillinger om, hvordan man plejer at samarbejde om børns trivsel, udvikling og læring. På samme måde som kan forvente, at flygtninge-/indvandrerforældre kommer til at overskride deres forestillinger om opdragelse og det gode børne- og familieliv.

Med et inddragende ressourcesyn bliver samarbejdet med flygtninge-/indvandrerforældre således til et myndiggørende projekt, der tager forældrenes oplevelser, erfaringer og viden alvorligt – uden at sygeliggøre denne bagage. Dermed ikke sagt, at viden om og pædagogisk sensitivitet overfor nyankomne flygtninge-/indvandrerfamilieres potentielt traumatiserede bagage bør negligeres. Tværtimod, har indeværende kortlægning identificeret en lang række forskningsrapporter og metoder, der viser, hvor vigtigt det er i modtagelsen af og samarbejdet med nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre at få afdækket, hvorvidt disse familier bringer traumatiske oplevelser med sig (se fx Dansk Flygtningehjælp, 2011; Hansen, 2010; Jakubczyk, 2012; Jensen, 2011). Indeværende kortlægning peger derfor på, at det pædagogiske personale har en stor opgave i at balancere opmærksomheden på traumatisering hos nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre, således at denne opmærksomhed ikke udløses per automatik i mødet med nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre og dermed ender i en sygeliggørelse af en hel gruppe mennesker.

På denne måde har kortlægningen og ovenstående kritiske analyse af eksisterende viden og praksisanvisninger ift. samarbejde med nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre på konstruktiv vis kunnet udfordre gældende problemforståelser og løsningsmuligheder, samt tilbyde en alternativ pædagogisk problemkonstruktion af samarbejdet med nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre. Denne alternative problemkonstruktion flytter fokus fra sygeliggørelse af flygtninge-/indvandrerforældres kulturelle bagage til den professionelles ansvar for samarbejdets myndiggørende praksisform. Ved at problematisere samarbejdet med nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre på denne måde åbnes der op for at forstå forældresamarbejdet som et praksisfællesskab (Wenger, 2004), hvor den professionelle tilrettelægger en praksis, der inviterer den nyankomne flygtninge-/indvandrerforælder til at bevæge sig fra marginal deltager, over legitim perifer deltager til fuldgældig central deltager. Dette betyder, at den professionelle må skabe reelle handlemuligheder for forældrene, der skal indgå ligeværdigt i samarbejdet. Ved at anlægge denne alternative problemkonstruktion bibringes den psykologiske orienterede tilgang til det pædagogiske arbejde med nyankomne flygtninge-/indvandrerfamilier(s) traumatiske bagage) en sociologisk dimension, som retter fokus mod den professionelle strukturering af det pædagogiske samarbejde med nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre.

På baggrund af ovenstående kortlægningsarbejde tilbyder materialesamlingen viden om og metoder og værktøjer til pædagoger, dagplejere, lærere og pædagogiske ledere med henblik på at skabe muligheder for at nyankomne flygtninge-/indvandrerforældre kan blive centrale deltagere i samarbejdet om deres børns trivsel, udvikling og læring.

Referencer

- Bouakaz, L. (2010). *Skole-hjem samarbejde i den flerkulturelle skole* (1. udgave). Aarhus: Via Systime.
- Brinkmann, T. (2016). *When to whisper? Moving refugee psychotraumatology beyond the clinic in welfare state Denmark* (Ph.D. afhandling). Københavns Universitet, Danmark. Hentet fra <https://flygtning.dk/media/2848136/when-to-whisper-phd-trine-brinkmann.pdf> (30.03.17).
- Center for udsatte flygtninge. (2016a). Flygtningebørn i dagplejen - sådan kan du modtage flygtningebørn og deres forældre. Center for Udsatte Flygtninge. Hentet fra https://flygtning.dk/media/2516295/guide_dagpleje_web.pdf (30.03.17).
- Center for udsatte flygtninge. (2016b). *Flygtningebørn i folkeskolen. En guide til modtagelsen af flygtningebørn og deres familier*. København: Dansk Flygtningehjælp.
- Dansk Flygtningehjælp. (2011). *Flygtningebørn - virkningsfulde indsatser: forskningsregistrant om psykosociale interventioner for børn og unge med flygtningebaggrund*. Kbh.: Dansk Flygtningehjælp.
- Dansk Flygtningehjælp. Integration. (2006). *Metoder til styrkelse af samarbejdet med tosprogede forældre*. Kbh.: Dansk Flygtningehjælp, Integration.
- Desforges, C., & Abouchaar, A. (2003). *The Impact of Parental Involvement, Parental Support and Family Education on Pupil Achievement and Adjustment. A Literature Review*. Nottingham, England: Queen's Printer.
- Gitz-Johansen, T. (2010). Den professionelle og "den anden": Mødet med etniske minoriteter i en professionel praksis. I B. Day & J. Steensen (Red.), *Kultur og etnicitet på arbejde: Professionelt arbejde i det flerkulturelle samfund* (s. 92–106). Århus: ViaSystime.
- Hallas, V. (2012). *MindSpring: forældregrupper for og med asylansøgere og flygtninge: om at give sine børn, der vokser op i to kulturer, en bevidst og tryk opdragelse - og om stress, traumer og identitet : metodehæfte*. Kbh.: Dansk Flygtningehjælp.
- Hansen, L. (2010). *De glemte børn i flygtningefamilier*. Hillerød: Teori og Metodecentret, UCC. Hentet fra https://ucc.dk/sites/default/files/de_glemte_boern_0_0.pdf (30.03.17).
- Jakubczyk, T. (2012). *Traumatiserede flygtningebørn i pædagogisk praksis*. Herning: Special-Pædagogisk Forlag.
- Jensen, L. S. (2011). *Børn af krig og fred: flygtningebørn i folkeskolen*. København: Center for Udsatte Flygtninge.

- Knudsen, H. (2010). *“Har vi en aftale?”: magt og ansvar i mødet mellem folkeskole og familie*. Frederiksberg: Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- Kofoed, U. (2010). *Forældresamarbejde med fokus på elevernes læring*. København: Akademisk Forlag.
- Lynggaard, K. (2010). Dokumentanalyse. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative metoder. En grundbog* (s. 137–151). Denmark: Hans Reitzels Forlag.
- Padovan-Özdemir, M. (2014). Ledelse af forskelle - eller forskelliggørende ledelse? I J. Krejsler & L. Moos (Red.), *Klasseledelsens dilemmaer: fortsatte magtkampe i praksis, pædagogik og politik* (s. 211–227). Frederikshavn: Dafolo.
- Padovan-Özdemir, M. (2016). *The Making of Educationally Manageable Immigrant Schoolchildren in Denmark, 1970-2013: A Critical Prism for Studying the Fabrication of a Danish Welfare Nation State* (Ph.D. Thesis). University of Copenhagen, Copenhagen.
- Padovan-Özdemir, & Øland, T. (2017). 'Racialiserede velfærdsdynamikker og flygtningekriser i Danmark, 1978-2016'. *Tidsskrift for velferdsforskning (in peer review)*.
- Tireli, Ü. (2006). *Pædagogik og etnicitet: dialogisk pædagogik i et multikulturelt samfund*. Kbh.: Akademisk Forlag.
- Wenger, E. (2004). *Praksisfællesskaber: læring, mening og identitet*. Kbh.: Hans Reitzel.
- Özdemir, M. P. (2008). *Ord på handling - handling på ord. En evaluering af “Mit barn - min skole - mit ansvar”. Et toårigt udviklingsprojekt om interkulturelt skole-hjem samarbejde*. Roskilde: Tjørnegårdskolen, Roskilde Kommune. Hentet fra https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/9509505D-D602-4E78-A089-83ADC45BDAF0/0/ord_paa_handling_handling_paa_ord.pdf (30.03.17).

ⁱ Projektet er finansieret af Fremfærd-gruppen.

ⁱⁱ Adjunkt Birgitte Laursen (VIA UC) har stået for kortlægningen af dagplejeområdet, Lektor Ulla Kofoed (UCC) har stået for kortlægningen af børnehaveområdet og Ph.d. og adjunkt Marta Padovan-Özdemir (VIA UC) har stået for kortlægningen af folkeskoleområdet. Kortlægningsarbejdet blev udført i vinteren 2016.

ⁱⁱⁱ Centrale emne- og søgeord har været flygtningefamilie*, flygtning*, uledsag*, asylbørn*, flygtningeelev*, nyankom*, forældresamarbejd*, skole-hjem samarbejd*, bosni*, palæstinens*, syri*, somali*